

מסורת הש"ס עם הוספות

א) עוקצין פ"א מ"ה, ב) [שס.] ג) [לקמן טו. לו.], ד) [לקמן דף ז':], ה) [לקמן ז':] ו) כלים פרק כ"ז מ"ט ע"י"ש, ז) לקמן יז.: ט) שבת ז. ט) [ע"י רש"י תעמת כה. ד"ה מסא].

הגהות הב"ח

א) גמרא נשינו מעשה שהמעשה מבטל מיד מעשה ומיד מחשבה ומחשבה אינה מבטלת לא מיד מעשה: ב) רש"י ד"ה שהמעשה מצטל:

ליקוטי רש"י

יורדין לִידֵי טוּמָאָה בּמַחֲשָׁבָה. מֵאֲחֵר שְׁחִיטָה עָלֵיו שִׁיחֲנוּ כְּמוֹת שְׁהוּא עָכְשֵׁיו וְלֹא יוֹסִיף חִיקוֹן אַחֵר הוּא גַּמֵּר מִלְּאֲחֵת וּמִקְצֵל טוּמָאָה [שבת נב.]. כִּגוֹן גּוֹלְמֵי כִּלִּים דְּאִמֵּר צִהֵל שׁוֹחֲטִין (חולין דף כה.) כל שְׁעִיד לְשׁוֹף לִשְׁבֹּךְ וְלִגְרֹר וְאִמֵּר הַמֵּס דְּאֲכֹתִי חֲסֵרוֹן מִלֵּאכָה הוּא וְטוֹהֲרִים וְאֵם חִיטָּה עֲלִיהָ שֶׁלֹּא לְשׁוֹף וְשֶׁלֹּא לִשְׁבֹּךְ הִבְיָאָהוּ מִמַּשְׁנֶה זו לִידֵי גַמֵּר מִלֵּאכָה מִכָּאן וְלִהֲצֹא [קידושין נט.]. וְאִין עוֹלִין מִטּוּמָאָתָן. מֵאֲחֵר שְׁחִיטָה עַל הָעוֹר לַעֲשׂוֹת שְׂטִית יֵד לִידֵי טוּמָאָה וְאֵם חוֹר וְחִיטָּה עָלֵיו לַרְצוּעוֹת וּסְנֻדִּים לֹא צִטֵּל מִחוּרֹת כִּלֵּי וְלֹא לְטַהֵר בֶּכָךְ עַד שִׁתֵּן צוֹ אֲזוּמֵל דְּהוּי שִׁינּוּ מַעֲשֵׂה הָא בְּשִׁיטּוֹ מַעֲשֵׂה מִיָּהֳ עוֹלָה מִטּוּמָאָהוּ [שבת שם]. מִחוּרֹת טוּמָאָה שִׁירָדָה לֶהֱן, וְאֵעִ"פּ שְׁעִדִּין לֹא נִטְמָאוּ מִשְׁנַמְלָךְ עֲלֵיהֶן אֵין עוֹלִין מִלְּקַצֵּל טוּמָאָה אֲלֵא בְּשִׁינּוּ מַעֲשֵׂה [שם נח.]. מִשְׁקָלָהוּ [קידושין שם]. אֵם טַעֲמָהּ [מנחות טט.]. אֲלֵא בְּשִׁינּוּי מַעֲשֵׂה. שִׁיעֲשֵׂה צֶה מַעֲשֵׂה לְקַלְקֵל שִׁשְׁבָּרִם אִוּ יִקְבֹּם וְכֵן עַד שֶׁלֹּא יִקְבֵּלוּ טוּמָאָה אֵין עוֹלִין מִחוּרֹת קִבְּלָת טוּמָאָה שִׁירְדוּ בְּמַחֲשָׁבָה זו אֲלֵא בְּשִׁינּוּ מַעֲשֵׂה עַד שִׁתְּחַיֵּל לְשׁוֹף לִשְׁבֹּךְ וְלִגְרֹר [קידושין שם].

לעזי רש"י

מַרְצִי"ה. פִּירוּשׁ צוּסְקוֹת, כְּרִמְסוֹת וּנְדוּשׁוֹת (עֵינן רש"י יְשַׁעִיָּה יד, יט.), כְּחוֹמוֹת וּמִרְסוּסוֹת (עֵינן רש"י יְשַׁעִיָּה א, ו). פּוֹרֶק"א. פִּירוּשׁ עֵמֶר (עֵינן רש"י שָׁנָה דף קכב ע"ג ד"ה מִלְּגוֹ דְּרִש"י ש"א יג, כא), כִּלֵּי עֲשׂוֹי כְּשִׁינּוּ מִסְרָק לְנֻטֵּל חֶבֶן (ערוך ערך מִלְּגוֹ). פִּעִ"א. פִּירוּשׁ רַחֵם, כִּלֵּי עֵץ גְּדוֹל כְּעֵין אֶת לְזוֹרֹת צוֹ אֶת הַחֲצוּאָה (עֵינן רש"י יְשַׁעִיָּה ל, כד וצ"ב דף כד ע"ב ד"ה שִׁאֲנוּ זוֹרֵה בְּרַחֵם).

הגהות וצינונים

א) צ"ל בַּחֲתָא (יעב"ץ): ב) ס"א ל"ג (גליון) ורש"י גרס לה (ר"ש דעסוי): ג) [צ"ל אֵלְעוֹדִין (גליון): ד) [יבמות סד ע"א [ושם אי' אִמֵּר ר' יצחק] (גליון): ה) בכת"י וביבמות רגזנות, וכ"ה נכון (דק"ס) ועיין ערוך לנר בתוס' ד"ה בעתר שביאר מ"ש חכא נקט "אכזריות" וביבמות "רגזנות": ו) [צ"ל מִשְׁחִישָׁב] (גליון): ז) צריך להוסיף כגון עור (יעב"ץ): ח) בכת"י עד שְׁתַּנַּע הַטּוּמָאָה: ט) בדפו"ר איתא הכינוי, ועיין מנחם משיב נפש מה שמפרש דברי רש"י לפי הגירסא הכנו שעשאו בן לדשן: י) צ"ל מִתְּחַלְתֵּן (ר"ש דעסוי):

סוכה

יורדין לִידֵי טוּמָאָה בּמַחֲשָׁבָה. מִי שְׁחִטָּה^[1] עָלֵיו שׁוֹה יֵהֱא גַמֵּר מִלְּאֲחֵת כִּגוֹן^[2] שְׁעִידוֹ לַדְּרָגֶשׁ אוֹ לְדוֹלְצָקִי כִּיּוֹן שְׁעִידוֹ מִקְצֵל טוּמָאָה וְאֲלַמְלֵי עֵידוֹ לַרְצוּעוֹת וּסְנֻדִּין אֵין מִקְצִלִּים טוּמָאָה עַד שִׁיגְמְרוּ לְמַלְאֲכַת הַסְּנֻדִּין: וְאִין עוֹלִים מִטּוּמָאָתָן. מִמַּחֲשַׁבַּת תּוֹרַת קִבְּלַת טוּמָאָה אֵין עוֹלִין בְּמַחֲשַׁבָה כִּגוֹן עֵידוֹ לִשְׁלַחַן וְלַדְּרָגֶשׁ וְחִיטָּה עָלֵיו לַרְצוּעוֹת וּסְנֻדִּין אֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ מִצִּטְלָתָן מִחוּרֹת קִבְּלַת טוּמָאָה: אֲלֵא בְּשִׁינּוּי מַעֲשֵׂה. עַד שִׁתֵּן צוֹ אֲזוּמֵל^[3]: ב) מַעֲשֵׂה מִבְּטָל מִיֵּדִי מַעֲשֵׂה. אֲפִילוּ עֲשֵׂה צוֹ מַעֲשֵׂה מוֹכִיחַ מִתְּחִלָּה לִשְׁלַחַן כִּגוֹן שְׁקִיטָוּ צִצִּיּוֹמִי לִפְתּוֹת כִּיּוֹן שִׁתֵּן אֲזוּמֵל צוֹ לַחֲתֹכוֹ לְסְנֻדִּין מִצִּטֵּל מַעֲשֵׂה רֹאשׁוֹן וְכֹל שֶׁכֵּן שְׁמוּאֵל מִיֵּדִי מַחֲשַׁבָה שֶׁלֹּא הִיָּה צֶה מַעֲשֵׂה: וְכִי תִימָא הִנִּי מִיֵּלִי. לֵלֹא מִצִּטְלָין צַתְרִייתָהּ לְקַמִּייתָהּ צִלְלִים דְּחִשִּׁיצִי וּמִשִּׁיטָּה עָלֵיו שֵׁם כִּלֵּי בְּמַחֲשַׁבָה אִינֵה נּוֹחֵה לַהֲפָקִיעַ שְׁמָה: שְׁבַסְסָן. לְקַמִּיָּה מִפְרָשׁ מֵאִי הִיָּא: מְהוֹרוֹת. דְּגַלִּי דַּעֲמִיָּה לֵלֹא נִיחָא לִיָּה צֶהוּ וְטַהֲרוּ מִלְּקַצֵּל טוּמָאָה הִידוֹת הָאֵלֶּה עוֹד וְלֹא הִבְיָאָה טוּמָאָה עַל הָאוֹכֵל עַד שִׁיגִיעַ טוּמָאָה^[4] צֹאכֹל עֲלָמוֹ: וְר' יוֹסִי מִטְּמָא.

טַעֲמָא מִפְרָשׁ לְקַמֵּן: בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאִמֵּר. הֵאִי צָסָן הֵיִינוּ שְׁהִתִּיר אֲגָדָן שֶׁל עוֹמְרִין לִשׁוֹן מִתְּצוּסָתָה צְדִמִין (יחזקאל טו) מִתְּגוֹלֵלַת כְּלוֹמֵר כִּיּוֹן שְׁהִתִּיר אֲגָדָן הַשְּׁצִלִין מִתְּגוֹלֵלִין צְגוֹרִין לְפִי שְׁנוּחִין לַהֲתַפּוֹר אוֹ לִשׁוֹן כֶּנֶה דִּמְתַּרְגְּמִינִן וְאֶת כֵּנוּ וִית צָסִיקָה (שְׁמוֹת ל) כְּלוֹמֵר הַכְּנוּ^[5] לְדָשֵׁן: שְׁפִיר. לֹא קִשִּׁיֹּא לָךְ דְּאֵלִיצִיָּה מִלִּית לְמִימֵר דְּקִימִי רַצְנָן כּוֹמִיָּה כִּיּוֹן שְׁהִתִּיר אֲגָדָן לֵלֹא הוּי אֲלֵא כְּמַחֲשַׁבָה צַעֲלֵמָא דְּגַלִּי דַּעֲמִיָּה לֵלֹא נִיחָא לִיָּה צִידוֹת שְׁלַהֵן שְׁאֵין הִידוֹת רֹאזִיוֹת לִשְׁצִלִין אֲלֵא כְּדִי לְאֻגְדָן צֶהֱם וְהֵאִי מוֹכַח לֵלֹא צַעִי לְאֻגְדָן: אֲלֵא לְמָאן דְּאִמֵּר בַּסָּסֵן מִמִּשׁ. שְׁדָשֵׁן לִידוֹת צְגַרְלִי צֶהֱמָה אוֹ בְּמַקְצַת כְּמוֹ צִשְׁמָךְ נְצוֹם קַמִּינוּ (תהלים מד) צוּסָסוּ אֶת חִלְקָתִי (יִרְמִיָּה יצ) וְהִכָּא דְּאִיכָא מַעֲשֵׂה רַצֵּה הוּא דְּאִמֵּר דְּקֹא מִטַּהֲרִי רַצְנָן אֲצֵל בְּמַחֲשַׁבָה לֹא אִמֵּר: מֵאִי אִיכָא לְמִימֵר. אִי צָקוֹרֵר לֹאֲכִילָה מוֹקַמַת לֶה לַהֲהִיֹּא דְלַעִיל מֵאִי טַעֲמָא דְּרַצְנָן: הִבָּא נָמִי. פְּלוּגָתָא דְּאֲחֵרִים וּרַצְנָן כְּשִׁצְסָסֵן מִמֶּשׁ כְּשִׁנְמָלָךְ לְסִיכוֹךְ: הֵאִי מֵאִי. צַשְׁלֵמָא גַּצִּי פְּלוּגָתָא דְּר' יוֹסִי דְּקֹא מִיִּירִי צְגוֹרִין אִיכָא לְמִימֵר טַעֲמָא דְּרַצִּי יוֹסִי דְּאֵע"ג דְּצָסָסֵן חוּז לְמִיָּהוּ יְדוֹת וְנִיחָא לִיָּה שִׁיָּה מִחוּצְרוֹת צֹאכֹל כְּמוֹ שֶׁהֵן צוּסְקוֹת מַרְצִי"ה צִלַּע"ז: הוּאִיֹּא וְרֹאזִיוֹת לְהַפֵּךְ. רֹאשִׁי הַשְּׁצִלִּים: בַּעֲתָר. עַל יְדֵי הִידוֹת עֵתֵר פּוֹרֶק"א וְאֲלַמְלֵא הִידוֹת אֵין נּוֹחִין לַהֲפָכָן צֶה דִּמְמוֹךְ שֶׁהֱם קִנְרִים יוֹנֵאֵין מַצִּין צ' עוֹקִיָּה שֶׁל עֵתֵר וְנִשְׁמַטִּין מִמֶּנֶה וְהוּא כְּשִׁצְסָסֵן תְּחַלְתָּן^[6] לֹא לִצְטֵלָן נִתְכוּזִן אֲלֵא לִרְכֵּכֵן: אֲלֵא הִבָּא. דְּצַעִי לֶהוּ לִסְכָךְ: לְמֵאִי חוּז. יְדוֹת אוֹכֲלִים מִשְׁצָסָסֵן וְאִינן אֲגוּדוֹת צֶהֵן: בְּגִילִיָּהוּ. צָקִשִׁין שְׁלֵהֶם יֹאחּוּזִם וִינְטִלוּ רֹאשֵׁי הַשְּׁצִלִּים עִמֵּהֶם: מִשׁוּם הִכִּי מִטְּמָא רַבִּי יוֹסִי. דְּקִסְצֵר מַעֲשֵׂה זוּטָא לֹא צִטֵּלָה תּוֹרַת יְדוֹת מִיִּיָּהוּ. שְׁאֲלָתִי אֶת מוֹרִי מְגוּפֹא דִּמְשַׁנֵּה דִּמִּייתִי אֲגַצ גִּרְרָא צִשְׁמַעֲמִין מִי שִׁיךְ לְמִימָנִי גּוּפֹא כְּדִגְר' צַמִּימִרוֹת הָאֲמוֹרִאִים וְאִמֵּר לִי רַצִּי מִשׁוֹם דֶּהךְ מַשְׁנֶה מִן הִטַּהֲרוֹת שְׁאֵין מֵהֶם שׁוּם גַּמְרָא צַעוֹלֵם וְלֹא מְפּוֹרֶשֶׁת כְּשֹׂאֵר הַמַּשְׁנִיּוֹת לְפִיכָךְ נוֹהַג הַש"ס לִוְמֵר גּוּפֹא כְּדִי לְפָרֵשׁ: לְמָה נִמְשַׁלָּה בּוֹ. אֲגַצ דְּאִמֵּר הוּאִיל וְרֹאזִיוֹת לַהֲפָךְ צַעֲתֵר נִקַּט נָמִי הֵא מִלְּתָא לְמָה נִמְשֻׁלָּה כּוֹ דְּכַתִּיב וַיַּעֲתֵר (אֵל ה' ^[7]) וַיַּעֲתֵר לוֹ (שם): בְּתַנִּי' מִסְכְּבִין בְּנִסְרִים. צְגִמְרָא מִפְרָשׁ פְּלוּגָתִיָּהוּ: נִתֵּן עֲלִיָּה נִסְר שְׁהוּא רַחֵב אַרְבַּעַה. צְגִמְרָא מִפְרָשׁ מֵאִין קַתִּנִּי לֶה: וּבִבְבֵּד שְׁלֹא יִישֵׁן תְּחַתּוֹ. דְּנִסֵּר רַחַצ ד' סָכָךְ פִּסּוֹל הוּא כְּדֹאִמֵּר צְגִמְרָא לִרַצ אֵלִיצָא דְּר' מֵאִיר וּלְשִׁמּוּאֵל לְדַצְרִי הַכֹּל וְסוֹכָה כְּשֶׁרָה וּכְגוֹן דִּיהִצִּי אֲלֵל הַדּוֹפֵן לְסָכָךְ פִּסּוֹל אִינוּ פּוֹסֵל מִן הַלֵּד אֲלֵא צֵד' אֲמוֹת דְּאִמְרִינָן דּוֹפֵן עֻקוּמָה": רַחֵב אַרְבַּעַה. צְגִמְרָא מִפְרָשׁ מֵאֵן קַתִּנִּי לֶה: וּבִבְבֵּד שְׁלֹא יִישֵׁן תְּחַתּוֹ. דְּנִסֵּר רַחַצ ד' סָכָךְ פִּסּוֹל הוּא כְּדֹאִמֵּר צְגִמְרָא לִרַצ אֵלִיצָא דְּר' מֵאִיר וּלְשִׁמּוּאֵל לְדַצְרִי הַכֹּל וְסוֹכָה כְּשֶׁרָה וּכְגוֹן דִּיהִצִּי אֲלֵל הַדּוֹפֵן לְסָכָךְ פִּסּוֹל אִינוּ פּוֹסֵל מִן הַלֵּד אֲלֵא צֵד' אֲמוֹת דְּאִמְרִינָן דּוֹפֵן עֻקוּמָה": גַּבְל' מַחְלּוֹקַת בְּנִסְרִים שִׁישׁ בִּהֵן אַרְבַּעַה. שְׂרוּצ תְּקֵרוֹת הִצִּית עֲשׂוּיוֹת מֵהֵן: ר' מֵאִיר. דְּפָסִיל אִית לִיָּה גּוֹרֵת תְּקֵרָה אִי מַכְשֶׁרֶת צֶהוּ אֲתִי לְמִימֵר מֵה לִי לִישַׁצ תַּחַת קוֹרוֹת צִתִּי אָף הִיָּא צְנִסְרִים מְקוּרָה וְהֵהוּא וְדֹאִי פִסּוֹל דְּסוֹכָה אִמֵּר רַחֲמִנָּא וְלֹא צִיתוּ שֶׁל כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה: אַבְלָ בְּנִסְרִים שְׁאִין בָּהֶם ד'. שְׁאֵין רוּצ תְּקֵרוֹת עֲשׂוּיוֹת מֵהֵן: דְּבִרִּי הַבֵּל כְּשֶׁרָה. לֵלֹא דִמִּי לַתְּקֵרָה לְדַגּוֹזֵר צֶהוּ: בְּשִׁאִין בִּהֵן ד' מַחְלּוֹקַת. צֶהֱהוּא מַכְשֵׁר ר' יְהוּדָה מִשׁוֹם דֹּאֵין רוּצ תְּקֵרוֹת עֲשׂוּיוֹת מֵהֵן לֹא גּוֹרִינָן צֶהוּ וְר' מֵאִיר חִישׁ לְמִיעוּט שִׁישׁ מִיעוּטֵה הַעוֹשִׂין תְּקֵרָה מֵהֵן: אֵין בִּהֵן אַרְבַּעַה. קִפְסִיל ר' מֵאִיר: אֲפִילוֹ בַּפְּחוֹתוֹת מִשְׁלָשׁ. צַתִּמִּיָּה: הֵא קִנִּים בַּעֲלָמָא נִינְהוּ. וְא"כ צַמֵּאִי מַכְשֵׁר: א"ר פִּפֵּא הִכִּי קֹאמֵר. שְׁמוּאֵל יֵשׁ צֶהֵן אַרְצַעַה דְּצִרִי הַכֹּל פִּסּוּלָה כּוֹ: שִׁיעוֹר מוֹקוּם. דֹּאֵין רִשׁוֹת צַפְחוֹת מֵאֲרַצְעָה^[8]: לֵא גּוֹרִינָן. מִשׁוֹם תְּקֵרָה לֵלֹא חִשִּׁיצִי לַעֲשׂוֹת תְּקֵרָה מֵהֵן: כִּיּוֹן דְּנִפְקִי מִתּוֹרַת לְבוֹד. שֹׂאֵם הִיָּה אִוִּיר צַמְקוֹם אֲחֵד מֵהֶם לֹא מֵאִי לְמִימֵר לְצוֹד חִשִּׁיצִי לַהֲיוֹת דּוּמוֹת לַתְּקֵרָה וְגוֹרִי': תַּנָּן נִתֵּן עֲלִיָּה נִסְר בּוֹ. קֹא סִלְקָא דַּעֲמִיָּה דְּצִרִי הַכֹּל הִיָּא וְכִשְׁרָה וּכְגוֹן שְׁנַתּוֹ מִן הַלֵּד דְּאִמְרִינָן דּוֹפֵן עֻקוּמָה וְלֹא חִשִּׁיצ סָכָךְ לְמִיפְסָלָה: שְׁנִי סְדִינִין מִצְטַרְפִּין. לְאֲרַצְעָה טַפְחִים לְפָסוֹל צִסּוֹכָה מִשׁוֹם סָכָךְ שְׁסִיכָךְ צְצֵר הַמְקַצֵּל טוּמָאָה וְסָכָךְ פִּסּוֹל צַאֲרַצְעָה":

פרק ראשון

סוכה

יד.

בְּכָל יְדוֹת הָאוֹכֵלִין שְׁבַסְסָן בְּגוֹרִין מְהוֹרוֹת. מַשְׁנֶה הִיָּא פ"ק דְּעוֹקִצִין (מ"ה): **בעֵתֵר**. צִפְרָק הִצָּא עַל יְצַמְתּוֹ (יְצַמּוֹת דף קד. סד.) פִּי צָקוּטֵרֶס עֵתֵר פִּל"א צִלַּע"ז וְלֹא יִתְכֵן דְּצִלָּא יְדוֹת נָמִי יוֹכֹל לַהֲפָךְ צֶה אֶת הַתְּצוּאָה וְהִיָּא נִקְרֹאֶת רַחַת שְׁמַטִּהֲרִין צֶה אֶת הַתְּצוּאָה מִן הַמוֹץ שֶׁלֹּא כְּדַתְּכִיצ (יְשַׁעִיָּה ל) אֲשֶׁר זוֹרֵה צִרְחַת וְצַמּוּרָה וְכֹאֵן פִּירָשׁ פּוֹרֶק"א וְכֵן עֵיקֶר^[9]:

אִי בַסָּסֵן מִמִּשׁ מֵאִי אִיכָא לְמִימֵר הִכָּא נָמִי שְׁבַסְסָן מִמִּשׁ אִי הִכִּי מֵאִי טַעֲמִיִּיהוּ דְּאֲחֵרִים דְּאִמּוֹר כְּרַבִּי יוֹסִי דַּתַּנָּן ^[10] רַבִּי יוֹסִי מִטְּמָא הֵאִי מֵאִי בְּשִׁלְמָא הַתֶּם טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסִי חוּזִיא לְכַדְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֹשׁ דְּאִמֵּר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֹשׁ הוּאִיל וְרֹאזִיוֹת לַהּוֹפְכֵן בַּעֲתָר אֲלֵא הִכָּא לְמֵאִי חוּזִיא לְכִי סֵתֵר לְמִנְקַט לְהוֹ בְּגִילִיָּהוּ גּוּפֹא כֹל יְדוֹת הָאוֹכֵלִין שְׁבַסְסָן בְּגוֹרִין מְהוֹרוֹת וּרַבִּי יוֹסִי מִטְּמָא מֵאִי בַסָּסֵן רַבִּי יוֹחָנָן אִמֵּר בַּסָּסֵן מִמִּשׁ ר' (אֵלְעִיזוֹר^[11]) אֹמֵר הַתִּיר אֲגָדָן בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי (אֵלְעִיזוֹר^[12]) דְּאִמֵּר בַּסָּסֵן הַתִּיר אֲגָדָן הֵיִינוּ דְּמִטְּמָא רַבִּי יוֹסִי אֲלֵא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאִמֵּר בַּסָּסֵן מִמִּשׁ אֲמֵאִי מִטְּמָא רַבִּי יוֹסִי א"ר שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֹשׁ הוּאִיל וְרֹאזִיוֹת לַהּוֹפְכֵן בַּעֲתָר^[13] א"ר (אֵלְעִיזוֹר^[14]) לְמָה נִמְשֻׁלָּה תְּפַלְתָּן שֶׁל צְדִיקִים כַּעֲתֵר לוֹמֵר דֶּךְ מַה עֵתֵר זֶה מַהֲפָךְ אֶת הַתְּבוּאָה בְּגוֹרִין מִמְּקוֹם לְמְקוֹם אָף תְּפַלְתָּן שֶׁל צְדִיקִים מַהֲפַכַת דַּעֲתוֹ שֶׁל הַקֵּב"ה מַמְדַּת אֲכֹזְרִיוֹת^[15] לְמוֹדֵת רַחֲמָנוּת:

בְּתַנִּי' ^[16] **מִסְכְּבִין בְּנִסְרִים** דְּבִרִּי רַבִּי יְהוּדָה וּרַבִּי מֵאִיר ^[17] **אֹוסֵר** ^[18] נִתֵּן עֲלִיָּה נִסְר שְׁהוּא רַחֵב אַרְבַּעַה טַפְחִים כְּשֶׁרָה וּבִלְבֵּד שֶׁלֹּא יִישֵׁן תְּחַתּוֹ: **גַּבְל'** אִמֵּר רַב יִמְחִלּוֹקַת בְּנִסְרִין שִׁישׁ בִּהֵן אַרְבַּעַה דְּרַבִּי מֵאִיר אִית לִיָּה גּוֹרֵת תְּקֵרָה וּרַבִּי יְהוּדָה לִית לִיָּה גּוֹרֵת תְּקֵרָה אַבְל בְּנִסְרִין שְׁאִין בִּהֵן אַרְבַּעַה דְּבִרִּי הַכֹּל כְּשֶׁרָה וּשְׁמוּאֵל אִמֵּר בְּשִׁאִין בִּהֵן אַרְבַּעַה מַחְלּוֹקַת אַבְל יֵשׁ בִּהֵן אַרְבַּעַה דְּבִרִּי הַכֹּל פִּסּוּלָה אֵין בִּהֵן אַרְבַּעַה וְאִפִּי פַחוֹת מִשְׁלָשָׁה הֵא קִנִּים בַּעֲלָמָא נִינְהוּ א"ר פִּפֵּא הִכִּי קֹאמֵר יֵשׁ בִּהֵן אַרְבַּעַה דְּבִרִּי הַכֹּל פִּסּוּלָה פַּחוֹת מִשְׁלָשָׁה דְּבִרִּי הַכֹּל כְּשֶׁרָה מ"ט קִנִּים בַּעֲלָמָא נִינְהוּ כִי פִלְגִי מִשְׁלָשָׁה עַד אַרְבַּעַה מֵר סָבֵר כִּיּוֹן דְּלִיתַנְהוּ שִׁיעוֹר מְקוֹם לֹא גּוֹרִינָן וּמֵר סָבֵר כִּיּוֹן דְּנִפְקִי לְהוֹ מִתּוֹרַת לְבוֹד גּוֹרִינָן תַּנָּן נִתֵּן

עין משפט‏^ע‏
נר מצוה‏^ע

צד א מיי פ"ה מה'ל סוכה ה' ז טו"ט
א"ח ס' תרנט טעף יח:

רבינו חננאל

ומשני רב הא מתני' לאו דברי ר' יהודה היא אלא ר' מאיר היא דאית ליה גזרת תקרה ורבי יהודה פליג ואמר כשרה וישן תחתיו. ת"ש ב' סדינין מצטרפין וב' נסרים אין מצטרפין ר' מאיר אמר נסרין כסדינין. ואקשינן אליב' דרב אם אלו הנסרין בכל אחד יש בו ד' טפחים למה צריכין צירוף ד' טפחים ויותר מד' דינם א' צירוף למה לי אע"ג דלא מצטרפי פסולין הן. ומשני רב לעולם דאית בהו בכל אחד נד' ומצטרפין] מן הצד לד' אמות כדתנן בית שנפחת וסיכך על גביו כו'. תניא כרב סיככה בנסרין של ארז שאין בהן ד' כשרה יש בהן ד' טפחים ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר תניא כשמואל סיככה בנסרין שיש בהן ד' טפחים פסולה ושאין בהן ד' טפחים רבי מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר והלכה כרבי יהודה ומודה ר' מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהם כו'. ואע"ג דקיי"ל רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי והא איסורי היא אלא כיון דחזינן רבנן בתראי דשקלי וטרי בהני נסרין דאית בהו ארבעה טפחים אם הפכן בצדיהן וסיכך בהן פסולה או כשרה ופשט רב נחמן פסולה ואוקימנא נעשו כשפודין של (שלמים) [מתכות] מרפליגי בהפכן על צדיהן מכלל שאם סיכך בהן (כרבנן) [ברחבן] דברי הכל פסולה וסוגיא דשמעתא לפטילותא וריהטא. והא נמי דתניא ושאינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו או שנפרץ בו כדי שיודקך הגדי בבת [ראש] או שנתן עליה נסר שרחב ד' טפחים אף על פי שלא הכניס לתוכה אלא ג' פסולה ואוקימנא כגון דאית בה בפי א) הסוכה והכניס מן הנסר שלשה בסוכה וטפה חוץ לסוכה דהויא ליה האי טפה פסל היוצא מן הסוכה וסבר האי תנא פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה:

חשק שלמה על ר"ח

^(א) נראה דל"ל כפי הכשר סוכה:

יד:

סוכה

פרק ראשון

סוכה

אי דאית בהו ארבעה למה ליה לאצטרופי. להווא לישנא דאמר רב לקמן^(א) דצאמנע פוסל צארבעה פריך דלאידך לישנא^(ב) דאמר דאפילו צאמנע אינו פוסל אלא צארבע אמות לא קשיא מידי:

מצטרפין לארבע אמות. ולרצי יהודה אין מצטרפין דאפילו

מכוסה כולה צהן

כשרה: ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר. אנסר שיש צו ארבעה נמי קאי כדמוכח לקמן^(א) דפריך מינה לשמואל דאמר סך פסול צאמנע פוסל צארבעה והכי נמי הוה מצי למימני ומודה רצי יהודה והא דנקט רצי מאיר רצותא היא כדפירש צקונטרס דאפילו רצי מאיר דמתמייר מודה צהא ועוד משום דעיקר ומודה אאין צהן ארבעה דאיפליגו צהו קאי ודוקא נקט צין נסר לנסר כמלא נסר דאי איכא פחות אע"פ שסך פסול צפחות מד' ישנים תחתיו היכא דמקום הפסול מרובה גרע ומיהו צנסר ארבעה למאי דמוקי לה לשמואל לקמן^(ב) צסוכה צת ח' אמות מנומנמות דכי יהיז נסר ופסל עד אמנעה מהאי גיסא וחוזר ומתחיל מלדה השני ונותן תחלה נסר ואחר כך פסל דהוו להו שני פסלים צאמנע דאיכא צהו הכשר סוכה צשאר הפסלים לא נפקא מינה מידי צין כמלא נסר לפחות ממלא נסר דאי משום הכשר סוכה צצאמנע אפילו כל השאר מכוסה צנסרים עד הדופן אמרינן דופן עקומה ואי משום להכשיר שאר הפסלין שצין נסר לנסר הוו להו כצאמנעה דאמר שמואל צאמנע צארבעה א"כ אינו מועיל והו כללו של דצר דנסר ופסל כמלא נסר צנסרים פחותים מארבעה אפילו כל הסוכה עשויה קן כשרה אפילו תחת הנסרים ואפילו לרצי מאיר דהא ליכא ארבעה צמקום אחד וכי פסיל להו ר' מאיר היכא דאיכא תרתי נסרים צהדדי דמצטרפין שני הנסרים לארבעה אי נמי היכא דליכא צין נסר לנסר כמלא נסר דלא הוי מחנה על מחנה והיכא דנסרים רחצים ארבעה ויש צין נסר לנסר כמלא נסר לרצ דאמר לקמן צין מן האמנע צין מן הזד אינו פוסל אלא צד' אמות מיתוקמנא הך צרייתא דעצידא כולה הכי וכשרה תחת הפסל ולא תחת הנסר ולשמואל מיתוקמנא כששני הפסלים צאמנע וליכא ארבע אמות עד הדופן וכולה פסולה אף תחת הפסלים חוץ מתחת שני הפסלים צצאמנע דכשרה:

הפכן על צידיהן. אליצא דרצ לא מיתוקמנא הך פלוגתא

דאמוראי אלא כרצי מאיר וצרחצים ארבעה וקיימא לן צפרק מי שהוליאהו (ערוצין דף מו:)‏^א ר' מאיר ורצי יהודה הלכה כרצי יהודה אצל לשמואל מיתוקמנא שפיר ככולי עלמא ומתוך כך נראה דהלכה כשמואל אף על גב דצעלמנא הלכה כרצ צאסורי^(ב) ועוד לקמן פ' לולב הגזול (דף לו:)‏^א דקאמר רצי יהודה סוכה אינה נוהגת אלא צארבעה מינין שצלולצ ופריך מההיא צרייתא דתניא כוותיה דשמואל דקמני סיככה צנסרים של ארז ולא

מייתי מההיא דתניא כוותיה דרצ שמע

מינה הא דשמואל עיקר: לקמן (דף יט.) פסל היוצא מן

רצי

שני נסרים אין מצטרפין. לפוסלה דאפילו כולה מסוככת צהן כשרה ור' יהודה היא: בשלמא לשמואל בוי. נוקמנא להך פלוגתא נמי צשאין צהן ד' וקאמר רצי יהודה שני נסרים של שלשה טפחים וואע"ג דנפיק מתורת לצוד אין מצטרפין לפוסלה שאל קולה מסככין צהן ורצי מאיר שני נסרין אין מצטרפין ר' מאיר אומר אף נסרין כסדינין בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין מצטרפין לארבעה אלא לרב דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה ה"ד אי דאית בהו ארבעה למה להו לאיצטרופי אי דלית בהו ארבעה אמאי והא קנים בעלמא נינהו לעולם דאית בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד ! לישנא אחרינא בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לרב בשלמא לר' מאיר מאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לר' יהודה דאמר אפי' יש בהן ארבעה כשרה מאי אין מצטרפין קנים בעלמא נינהו איידי דקאמר ר' מאיר מצטרפין אמר רבי יהודה אין מצטרפין תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דשמואל תניא כוותיה דרב ^(א) סככה בנסרים של ארז^(ב) שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה יש בהן ארבעה רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר א"ר יהודה מעשה בשעת הסכנה שהביאנו נסרים שהיו בהן ארבעה וסיכבנו על גבי מרפסת וישבנו תחתיהן אמרו לו ^(א) משם ראייה אין שעת הסכנה ראייה תניא כוותיה דשמואל ^(ב) סככה בנסרים של ארז שיש בהן ארבעה דברי הכל פסולה אין בהן ארבעה ר' מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח ^(א) פסל ביניהם וכשרה ומודה רבי יהודה שאם נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה ואין ישנים תחתיו והישן תחתיו לא יצא ידי חובתו אתמר הפכן על צידיהן רב הונא א"אמר פסולה ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי כשרה איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ליה הפכן על צידיהן מהו אמר להו פסולה נעשו כשפודין של מתכת אמר להו רב הונא לא אמרי לכו אמרי^(א) כוותי אמרו ליה ומי אמר לן מר טעמא ולא קבלינן מיניה אמר להו ומי ^(ב) בעיתו מינאי טעמא ולא אמרי לכו לימא מסייע ליה אינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו או שנפרצה בה פרצה כדי שיודקך גדי בבת ראש או שנתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים אע"פ שלא הכניס לתוכה אלא שלשה טפחים פסולה היכי דמי (מאי^(א)) לאו כגון שהפכן על צידיהם לא הכא במאי עסקינן כגון דאנחה אפומא דמטללתא דעייל תלתא לגיו ואפיק חד לבר דהוה ליה פסל היוצא מן הסוכה וכל פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה: מתני'

מתני' נסרין כסדינין בשלמא לשמואל דאמר

בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן

ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין

מצטרפין לארבעה אלא לרב דאמר בשיש

בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה

דברי הכל כשרה ה"ד אי דאית בהו ארבעה

למה להו לאיצטרופי אי דלית בהו ארבעה

אמאי והא קנים בעלמא נינהו לעולם דאית

בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע

אמות מן הצד ! לישנא אחרינא בשלמא

לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת

אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה

מאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן

הצד אלא לרב בשלמא לר' מאיר מאי מצטרפין

מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לר' יהודה

דאמר אפי' יש בהן ארבעה כשרה מאי אין

מצטרפין קנים בעלמא נינהו איידי דקאמר

רבי יהודה אין מצטרפין תניא כוותיה דרב

תניא כוותיה דשמואל תניא כוותיה דרב

^(א) סככה בנסרים של ארז^(ב) שאין בהן ארבעה

דברי הכל כשרה יש בהן ארבעה רבי מאיר

פוסל ורבי יהודה מכשיר א"ר יהודה מעשה

בשעת הסכנה שהביאנו נסרים שהיו בהן

ארבעה וסיכבנו על גבי מרפסת וישבנו

תחתיהן אמרו לו ^(א) משם ראייה אין שעת

הסכנה ראייה תניא כוותיה דשמואל ^(ב) סככה

בנסרים של ארז שיש בהן ארבעה דברי

הכל פסולה אין בהן ארבעה ר' מאיר פוסל

ורבי יהודה מכשיר ומודה רבי מאיר שאם

יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח ^(א) פסל

ביניהם וכשרה ומודה רבי יהודה שאם

נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים

כשרה ואין ישנים תחתיו והישן תחתיו לא

יצא ידי חובתו אתמר הפכן על צידיהן רב

הונא א"אמר פסולה ורב חסדא ורבה בר רב

הונא אמרי כשרה איקלע רב נחמן לסורא

עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא

אמרי ליה הפכן על צידיהן מהו אמר להו

פסולה נעשו כשפודין של מתכת אמר

להו רב הונא לא אמרי לכו אמרי^(א) כוותי

אמרו ליה ומי אמר לן מר טעמא ולא קבלינן

מיניה אמר להו ומי ^(ב) בעיתו מינאי טעמא

ולא אמרי לכו לימא מסייע ליה אינה

מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו או שנפרצה

בה פרצה כדי שיודקך גדי בבת ראש או

שנתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים

אע"פ שלא הכניס לתוכה אלא שלשה

טפחים פסולה היכי דמי (מאי^(א)) לאו כגון

שהפכן על צידיהם לא הכא במאי עסקינן

כגון דאנחה אפומא דמטללתא דעייל תלתא

לגיו ואפיק חד לבר דהוה ליה פסל היוצא מן

הסוכה וכל פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה:

מתני'

שני נסרים אין מצטרפין. לפוסלה דאפילו כולה מסוככת צהן כשרה ור' יהודה היא: בשלמא לשמואל בוי. נוקמנא להך פלוגתא נמי צשאין צהן ד' וקאמר רצי יהודה שני נסרים של שלשה טפחים וואע"ג דנפיק מתורת לצוד אין מצטרפין לפוסלה שאל קולה מסככין צהן ורצי מאיר

אומר נסרים מצטרפין לארבעה אם צאמנע סוכה הן לפוסלה: למה לי לאצטרופי. דקא אמר ר"מ נסרים כסדינין ומצטרפין חדא מינייהו פסלה

לה: קנים בעלמא נינהו. דהא אמר רצ

אין צהן ארבעה דצרי הכל כשרה: דר' אמות מן הצד. דמן הזד אין סך פסול

פוסל אלא צד"א דצציר מהכי גמירי

דופן עקומה וקאמר רצי יהודה שני

נסרים של ארבעה ארבעה וכן סידר

והולך עד ד"א אין מצטרפין שאל קולה

רחוי לסך צהן דלית ליה גזרת תקרה:

בשעת הסכנה. שגזרו העוצדי כוכצים

גזרה על המנות: והביאנו נסרים. שאין

הנכרים מכירין שמהא לשם סוכה:

ומודה ר' מאיר. צין שיש צהן ארבעה

צין שאין צהן ארבעה: שאם יש בין

נסר לנסר בוי. ולקמן (דף יט.) מוקי

לה צסוכה צת שמונה אמות מנומנמות

דכי יהיז נסר ופסל עד אמנעה מהאי

גיסא וחוזר ומתחיל מלדה השני ונותן

נסר תחלה ואח"כ פסל כמו כן עד

אמנעה הוו להו שני פסלים צאמנע

והן של שמונה טפחים ואיכא הכשר

סוכה ונסרים שצה לא פסלי לה

דאמרינן דופן עקומה עד הפסלים

האמנעיים: פסל^(א) פסולת גורן ויקצ

דהוא סך כשר. והכי נמי מצי למימני

ומודה רצי יהודה צהק דאית צהו

ארבעה דפוסלין שאם יש צין נסר

לנסר כו' והאי דנקט רצי מאיר

רצותא היא דאפי' רצי מאיר דמתמייר

מודה צהא: ומודה רבי יהודה.

דאלף על גב דאיהו מיקל צשאין צהם

ארבעה מודה הוא צנסר אחד וצו

ארבעה שאם נתנו צסוכה מן הזד

שאלע"פ שהיא כשרה מן הזד על ידי

דופן עקומה לא יישן תחתיו: הפכן

על צידיהן. נסרים שיש צהם ארבעה

שסיכך צהן ולא הטיל רחצן על

הסוכה אלא השכיצן על צידן שהוא

פחות מג': פסולה. כדמפרש לקמן

דכיון דיש שם פסול עליהן נעשו

כשפודין של מתכת הפסולין לסך צכל

ענין שהופכן: כשרה. דטעמא משום

גזירת תקרה וכי האי גוונא לא עצדי

אינשי תקרה: עול לגביה רב חסדא

ורבה. לשאלו אולי יאמר כדצריהם:

ושאינה מחזקת כדי ראשו ורובו

ושולחנו. גרסינן ול"ג אלא: אושנפרצה

בה פרצה. צאחת הדפנות סמוך

לקרקע: שיודקך גדי. דהיינו שלשה

טפחים: בבת ראש. צהדיא וצריות:

היכי דמי. דרחצ ארבעה ולא הכניס

צו אלא שלשה: לאו שהפכן. כולן על

צידיהן וסיככה כולה צהן: דאנחה.

ונסר אחד דווקא קאמר: אפומא

דמשלללללל. אצל רוח רצעי שאין שם

דופן דלפקיה מיניה ע"י דופן עקומה

דהא אין כאן דופן אלא פתח ואע"ג דלא

עיילי כולי' לתוך חלל דפנות הזדדים

פסול דההוא טפח דאצראי מיתשצ נמי

כי סוכה דאלו סך כשר הוה מותר

לישן שם ויואל ידי סוכה דאמרינן

הסוכה כי האי גוונא נידון כסוכה:

מתני'

מסורת הש"ס‏^ע‏
עם הוספות‏^ע

(א) לקמן ז: לו. **(ב)** [שנח כט: ושם נסמן]. **(ג)** [לקמן ז: לו.]. **(ד)** [ע"י מוספות לקמן לו: ד"ה ר' יהודה]. **(ה)** [מגילה כג. מיר יט. סנהדרין י:]. **(ו)** עיין תוס' לקמן לו: ד"ה ר"י. **(ז)** יו. **(ח)** יז: ט. **(י)** יח. **(י)** בכורות מט ע"ב.

ליקומי רש"י

שני נסרים אין מצטרפין. לפוסלה משום גזרת תקרה שאפילו כולה מסוככת צנסרים כשרה, רצי יהודה קאמר צהן, דאית ליה מסככין צנסרים. רבי מאיר אומר אף נסרים. מצטרפין לשיעור סך פסול לפוסלה [לקמן יז:]. משם ראייה. צממיה [לקמן כח:].

הנהות וציונים

(א) ברי"ף ובריטב"א ובכת"י ליתא חיבות "של ארז" וכן מובא ג"י זו בתוס' לקמן לו ע"א ד"ה מאי ארז: **(ב)** בקצת דפוסים הגירסא אמרו: **(ג)** [ברש"י ליתא (גליין):